

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M . A)

گرایش : مدیریت آموزشی

عنوان :

بررسی تطبیقی تأثیر فرایند مدیریت بر میزان موفقیت دانش آموزان

سال سوم راهنمایی ایران و کشورهای

(آمریکا، تایوان، روسیه، ژاپن، کره جنوبی، هنگ کنگ)

در تیمز ۲۰۰۷

استاد راهنما :

دکتر غلامعلی احمدی

استاد مشاور :

دکتر مصطفی عسکریان

پژوهش گر:

سمیه سادات میرمعینی

بهمن ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سپاس و تقدیر

از خداوند بی‌نهایت متشکرم، به خاطر فرصتی که به من عطا فرمود تا عمیق‌تر بیندیشم و به خاطر آشنایی با همه کسانی که راه را بر من روشن نمودند.

واژه‌هایی که بتوانند احساس قلبی مرا بیان کنند، گم شده‌اند. می‌ترسم کلماتی را برگزینم که نتوانند آنچه دلم می‌گوید، بیان کنند. این صفحه را نه از سر وظیفه، بلکه از سر عشق می‌نویسم. من بسیار سعادتمند و خوش شانس بوده‌ام که این پژوهش را به راهنمایی استاد ارجمند جناب آقای دکتر غلامعلی احمدی به پایان برسانم، به سبب دقت و حساسیت تمام در مراحل انجام این رساله از ایشان سپاس گزارم. هم‌چنین از استاد ارجمند جناب آقای دکتر مصطفی عسکریان که نظرات مشورتی مؤثری را در فرایند شکل‌گیری این پژوهش ارائه دادند کمال تشکر را دارم.

در پایان، لازم است از سرکار خانم بخشعلی زاده، جناب آقای دکتر کبیری، جناب آقای دکتر کریمی و جناب آقای دکتر خوش‌خلق که در انجام این پژوهش از نظرات مشورتی آنان نیز بهره‌مند شده‌ام کمال تشکر و تقدیر را داشته باشم.

سمیه سادات میرمعینی (بهمن ۱۳۸۹)

تقدیم به :

پدر و مادرم

همسرم که در تمام لحظه‌های زندگی همراه و پشتیبانم بوده است

و کوچولوهای نازنین باغ زندگی‌ام

سارا سادات و سید طاها

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تطبیقی تأثیر فرایند مدیریت در مدرسه بر میزان موفقیت دانش‌آموزان پایه سوم راهنمایی ایران در مقایسه با کشورهای موفق (آمریکا، تایوان، روسیه، ژاپن، کره جنوبی و هنگ‌کنگ) در طرح تیمز ۲۰۰۷ است. بررسی حاضر مطالعه ای تطبیقی- تحلیلی و از نوع همبستگی است. نمونه آماری استفاده شده در این پژوهش، کشورهای موفق در تیمز ۲۰۰۷ (آمریکا، تایوان، روسیه، ژاپن، کره جنوبی و هنگ‌کنگ) می باشند. برای تحلیل متغیرهای فرایند مدیریت مدرسه (فعالیت های اجرایی، نظارت آموزشی، کنترل و ارزشیابی کارکنان، تدریس و روابط عمومی) که بر مبنای داده‌های به‌دست آمده از پرسش‌نامه زمینه ای مدیر مدرسه تیمز ۲۰۰۷ بود، از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. نتایج این پژوهش نشان می دهد که در کشورهای مطالعه شده بین فعالیت های اجرایی، کنترل و نظارت آموزشی و تدریس مدیران در مدارس با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود ندارد، اما بین ارزشیابی کارکنان در مدرسه توسط مدیر با موفقیت دانش‌آموزان رابطه معنادار از نوع منفی وجود دارد و هم چنین بین روابط عمومی (ارتباط با اولیا و جامعه و جلب حمایت های مالی) مدیران در مدرسه با موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار و مثبت وجود دارد. مدیران مدارس در تمام کشورهای مورد مطالعه بیش تر وقت خود را به کارهای اجرایی و نظارت آموزشی و کنترل و ارزشیابی کارکنان اختصاص داده‌اند و پس از آن روابط عمومی و کمترین زمان را صرف فعالیت تدریس کرده‌اند. مدیران ایرانی در ارتباط با فعالیت های اجرایی زمان کمتری را نسبت به مدیران کشورهای هنگ‌کنگ، آمریکا، تایوان، ژاپن، کره جنوبی و زمان بیش تری را نسبت به کشور تایوان صرف این فعالیت کرده اند، در ارتباط با فعالیت نظارت آموزشی زمانی مساوی با کشور کره جنوبی و زمان بیش تری را از دیگر کشورها، در ارتباط با فعالیت کنترل و ارزشیابی آموزشی زمان کمتری از کشورهای روسیه، آمریکا، ژاپن و بیش تر از کره جنوبی، تایوان و هنگ‌کنگ، در ارتباط با فعالیت تدریس زمانی بیش تر از کشورهای هنگ‌کنگ و آمریکا و کم تر از کره جنوبی، روسیه و ژاپن و در ارتباط با روابط عمومی زمان بیش تری از سایر کشورهای مورد مطالعه را صرف فعالیت های فوق کرده‌اند.

کلمات کلیدی:

مطالعه تطبیقی، فرایند مدیریت در مدرسه، موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان؛ تیمز (۲۰۰۷)

فهرست

صفحه	عنوان
۱	فصل اول : کلیات پژوهش
۲	۱-۱ مقدمه
۳	۲-۱ بیان مسأله
۵	۳-۱ ضرورت و اهمیت تحقیق
۶	۴-۱ هدف های تحقیق
۶	الف) هدف اصلی
۶	ب) هدف های فرعی
۶	۵-۱ فرضیه ها و سؤال های تحقیق
۶	۱-۵-۱ فرضیه های تحقیق
۶	۲-۵-۱ سؤال های تحقیق
۷	۶-۱ تعریف واژه ها، مفاهیم و متغیرها
۷	الف) تعاریف نظری
۸	ب) تعاریف عملیاتی
۱۰	فصل دوم : ادبیات و پیشینه تحقیقاتی
۱۱	۱-۲ مقدمه
۱۲	۲-۲ ضرورت و تاریخچه مطالعات تطبیقی در آموزش و پرورش
۱۴	۳-۲ آشنایی با مطالعات بین المللی روند آموزش ریاضیات و علوم TIMSS
۱۵	۱-۳-۲ هدف های ویژه مطالعه تیمز
۱۵	۲-۳-۲ چارچوب مفهومی تیمز
۱۶	۳-۳-۲ طراحی، هدایت و اجرای مطالعه تیمز
۱۷	۴-۳-۲ چگونگی طراحی مواد آزمون مطالعه تیمز

۱۷	۵-۳-۲ الگوی ارزشیابی مطالعه تیمز
۱۸	۶-۳-۲ ابزارهای مطالعه تیمز
۱۸	۷-۳-۲ جامعه آماری تیمز
۱۸	۸-۳-۲ مواد آزمون تیمز
۱۹	۹-۳-۲ حیطه‌های ارزشیابی در تیمز
۲۱	۱۰-۳-۲ مهم‌ترین یافته‌های ملی و بین‌المللی تیمز ۲۰۰۷
۲۲	۱۱-۳-۲ رتبه و نمره عملکرد کشورهای موفق در تیمز ۲۰۰۷
۲۲	۴-۲ مدیریت آموزشی در مدرسه
۲۲	۱-۴-۲ اهمیت مدیریت آموزشی
۲۳	۲-۴-۲ مفاهیم و تعاریف مدیریت آموزشی
۲۶	۳-۴-۲ وظایف مدیران آموزشی در مدرسه
۲۸	۱-۳-۴-۲ وظایف مدیر مدرسه در ارتباط با دانش‌آموزان
۲۹	۲-۳-۴-۲ وظایف مدیر در امور کارکنان
۳۱	۳-۳-۴-۲ وظایف مدیر مدرسه در زمینه برنامه‌های آموزشی و تدریس
۳۱	۴-۳-۴-۲ وظایف مدیر در امور اداری و مالی
۳۲	۵-۳-۴-۲ وظایف مدیر در زمینه رابطه مدرسه با اجتماع
۳۴	۵-۲ رهبری آموزشی
۳۴	۱-۵-۲ ضرورت پرداختن به رهبری آموزشی
۳۷	۲-۵-۲ هدف رهبری آموزشی
۴۱	۶-۲ سازمان‌های یادگیرنده
۴۳	۱-۶-۲ ویژگی‌های مدرسه اثربخش
۴۴	۲-۶-۲ مدرسه و مدیریت یادگیری
۴۵	۷-۲ ویژگی‌های کلی کشورهای مورد مطالعه
۴۵	۱-۷-۲ ایران
۴۵	۱-۱-۷-۲ موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی

- ۴۵ جمعیت ۲-۱-۷-۲
- ۴۶ ادیان و مذاهب ۳-۱-۷-۲
- ۴۶ خصایص ویژه فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی ۴-۱-۷-۲
- ۵۰ نظام آموزشی ۵-۱-۷-۲
- ۶۰ ایالات متحده آمریکا ۲-۷-۲
- ۶۰ موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی ۱-۲-۷-۲
- ۶۰ جمعیت ۲-۲-۷-۲
- ۶۰ ادیان و مذاهب ۳-۲-۷-۲
- ۶۱ خصایص ویژه فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی ۴-۲-۷-۲
- ۶۲ نظام آموزشی ۵-۲-۷-۲
- ۶۵ تایوان ۳-۷-۲
- ۶۵ موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی ۱-۳-۷-۲
- ۶۶ جمعیت ۲-۳-۷-۲
- ۶۶ ادیان و مذاهب ۳-۳-۷-۲
- ۶۶ خصایص ویژه فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی ۴-۳-۷-۲
- ۶۸ نظام آموزشی ۵-۳-۷-۲
- ۶۹ روسیه ۴-۷-۲
- ۶۹ موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی ۱-۴-۷-۲
- ۶۹ جمعیت ۲-۴-۷-۲
- ۶۹ ادیان و مذاهب ۳-۴-۷-۲
- ۶۹ خصایص ویژه فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی ۴-۴-۷-۲
- ۷۰ نظام آموزشی ۵-۴-۷-۲
- ۷۱ ژاپن ۵-۷-۲
- ۷۱ موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی ۱-۵-۷-۲
- ۷۲ جمعیت ۲-۵-۷-۲

۷۲	۳-۵-۷-۲ ادیان و مذاهب
۷۲	۴-۵-۷-۲ خصایص ویژه فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی
۷۳	۵-۵-۷-۲ نظام آموزشی
۷۹	۶-۷-۲ کره جنوبی
۷۹	۱-۶-۷-۲ موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی
۸۰	۲-۶-۷-۲ جمعیت
۸۰	۳-۶-۷-۲ ادیان و مذاهب
۸۰	۴-۶-۷-۲ خصایص ویژه فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی
۸۱	۵-۶-۷-۲ نظام آموزشی
۸۲	۷-۷-۲ هنگ کنگ
۸۲	۱-۷-۷-۲ موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی
۸۲	۲-۷-۷-۲ جمعیت
۸۲	۳-۷-۷-۲ ادیان و مذاهب
۸۳	۴-۷-۷-۲ خصایص ویژه فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی
۸۳	۵-۷-۷-۲ نظام آموزشی
۸۵	۱۴-۲ بررسی تحقیق‌های انجام شده
۸۵	۱-۱۴-۲ تحقیقات خارجی مرتبط با موضوع
۹۰	۲-۱۴-۲ تحقیقات داخلی مرتبط با موضوع
۹۳	۱۵-۲ نتیجه‌گیری
۹۹	فصل سوم : روش اجرای تحقیق
۱۰۰	۱-۳ مقدمه
۱۰۰	۲-۳ روش تحقیق
۱۰۰	۳-۳ جامعه آماری
۱۰۰	۴-۳ نمونه‌گیری و حجم نمونه
۱۰۱	۵-۳ روش و ابزار جمع‌آوری داده‌ها

۱۰۱	۶-۳ تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۰۳	فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۰۴	۱-۴ مقدمه
۱۰۴	۲-۴ توصیف آماری داده‌ها
۱۰۴	۱-۲-۴ جدول‌های توصیفی
۱۰۷	۲-۲-۴ نمودارها
۱۱۱	۳-۴ استنباط آماری داده‌ها
۱۱۱	۱-۳-۴ تحلیل فرضیه‌های پژوهش
۱۱۳	۲-۳-۴ تحلیل سؤال‌های پژوهش
۱۲۰	فصل پنجم : نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۱۲۱	۱-۵ مقدمه
۱۲۱	۲-۵ بحث و نتیجه‌گیری
۱۳۱	۳-۵ پیشنهادهای پژوهش
۱۳۲	۴-۵ محدودیت‌های پژوهش
۱۳۲	۵-۵ توصیه‌هایی برای تحقیقات آینده
۱۳۳	پیوست
۱۳۴	پرسش‌نامه زمینه‌ای مدیر مدرسه تیمز ۲۰۰۷
۱۴۲	منابع
۱۴۳	منابع فارسی
۱۴۶	منابع لاتین

فهرست شکل‌ها، جدول‌ها و نمودارها

عنوان جدول، نمودار و شکل

صفحه

۱-۲	شکل ارتباط مفاهیم فصل دوم.....	۱۱
۲-۲	شکل چارچوب مفهومی تیمز.....	۱۶
۳-۲	جدول میزان دستیابی ایران به نقطه معیار بین‌المللی.....	۲۰
۴-۲	جدول عملکرد ایران در تیمز از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۷.....	۲۱
۵-۲	جدول رتبه و میانگین کشورهای برتر.....	۲۲
۶-۲	شکل تأثیر مذهب بر فرهنگ ایرانی پیش از ورود اسلام.....	۴۷
۷-۲	شکل تأثیر مذهب بر فرهنگ ایرانی پس از ورود اسلام.....	۴۸
۸-۲	شکل ساختار فرهنگ ایرانی.....	۴۹
۹-۲	جدول سازمان‌ها و فرهنگ ژاپنی.....	۷۷
۱۰-۲		
۷۸	نمودار ساختار سازمانی مدیریت در ژاپن.....	
۱۱-۲		
۹۴	شکل مدیران مدارس در زنجیره آموزش و پرورش.....	
۱۲-۲		
۹۶	جدول شاخص‌های توسعه.....	
۱۳-۲		
۹۷	جدول ویژگی‌های فرهنگی و آموزشی کشورهای مورد مطالعه.....	
۱۰۴	جدول توصیفی فعالیت‌های اجرایی.....	
۱۰۵	جدول توصیفی نظارت آموزشی.....	
۱۰۵	جدول توصیفی کنترل و ارزشیابی کارکنان.....	

- ۴-۴ جدول توصیفی تدریس ۱۰۶
- ۴-۵ جدول توصیفی روابط عمومی ۱۰۶
- ۴-۶ نمودار میله‌ای متغیرها ۱۰۷
- ۴-۷ نمودار چند ضلعی متغیرها ۱۰۸
- ۴-۸ جدول توصیفی شاخص‌های آماری متغیر موفقیت تحصیلی ۱۰۹
- ۴-۹ نمودار هیستوگرام موفقیت تحصیلی ۱۱۰
- ۴-۱۰ جدول همبستگی بین فعالیت‌های اجرایی مدیر و موفقیت دانش‌آموزان ۱۱۱
- ۴-۱۱ جدول همبستگی بین نظارت آموزشی مدیر و موفقیت دانش‌آموزان ۱۱۱
- ۴-۱۲ جدول همبستگی بین کنترل و ارزشیابی کارکنان و موفقیت دانش‌آموزان ۱۱۲
- ۴-۱۳ جدول همبستگی بین تدریس مدیر و موفقیت دانش‌آموزان ۱۱۲
- ۴-۱۴ جدول همبستگی بین روابط عمومی مدیر و موفقیت دانش‌آموزان ۱۱۳
- ۴-۱۵ جدول فرایند مدیریت در ایران ۱۱۳
- ۴-۱۶ جدول فرایند مدیریت در تایوان ۱۱۴
- ۴-۱۷ جدول فرایند مدیریت در هنگ‌کنگ ۱۱۵
- ۴-۱۸ جدول فرایند مدیریت در ژاپن ۱۱۵
- ۴-۱۹ جدول فرایند مدیریت در کره جنوبی ۱۱۶
- ۴-۲۰ جدول فرایند مدیریت در روسیه ۱۱۶
- ۴-۲۱ جدول فرایند مدیریت در آمریکا ۱۱۷
- ۴-۲۳ جدول مقایسه‌ای رتبه‌ها ۱۱۸
- ۵-۱ جدول رتبه مؤلفه‌های مدیریت مدرسه ۱۲۹

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

مدارس بر بستری از پیچیدگی تأسیس شده‌اند. پیچیدگی‌هایی که در ماهیت یادگیرنده، هدف، روش و فرایند، شرایط و محیط یادگیری تجلی می‌یابند. رسالت رهبر آموزشی، هدایت مدرسه در این شرایط دشوار برای نیل به یادگیری اثربخش است. (ساکي، ۱۳۸۸، ص ۲۴)

مدیریت و رهبری مدرسه اکنون از دشوارترین انواع مدیریت‌هاست. هر مدرسه‌ای از موقعیتی منحصر به خود برخوردار است و مدیر و معلمان و سایر کارکنان آن هر روز با پدیده‌هایی جدید روبه‌رو هستند که باید با ژرف‌اندیشی، آن‌ها را در مسیر توسعه یادگیری مدیریت کنند. به این ترتیب، هم مدیران و هم معلمان در فعالیتی بسیار دشوار و پیچیده درگیر می‌شوند (هنسون، ۲۰۰۲، به نقل از ساکی، ۱۳۸۸). آنچه بیش از هر چیز موضوع رهبری آموزشی را برای دست اندرکاران امور آموزشی جذاب کرده‌است، اعلام رابطه تنگاتنگ میان رهبری آموزشی با تحقق مدارس کارآمد است. شاید ثابت‌ترین یافته در مطالعات مربوط به مدارس اثربخش، نقش رهبری آموزشی در تحقق آن‌ها باشد. در گزارش‌های متعددی که درباره مدارس اثربخش ارائه شده‌است، بدون استثنا، رهبری آموزشی در رأس مهم‌ترین عوامل موفقیت این مدارس ذکر شده‌است. (مورتیمور و دیگران، ۱۹۹۸، به نقل از ساکی، ۱۳۸۸)

امروزه که بحث اصلاح و تحول در نظام آموزشی کشور دغدغه اصلی همه متولیان تعلیم و تربیت را تشکیل می‌دهد، ضرورت بازنگری به برنامه‌های آموزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. گام نخست در این اقدام بزرگ، یافتن نقطه عزیمت برای آغاز این تحول است. نقطه عزیمت تحول در برنامه‌ریزی درسی، نحوه سیاست‌گذاری‌های آموزشی، روش‌های تدریس، نظام ارزشیابی، مستلزم بازنگری در درون داده‌ها، فرایندها و برون داده‌های آموزشی است. (کریمی، ۱۳۸۷، ص ۱۵)

در این پژوهش محقق با توجه به اهمیت فرایند مدیریت مدرسه و فعالیت مدیران قصد آن را دارد تا تأثیر فرایند مدیریت مدیر در مدرسه را بر یادگیری دانش‌آموزان و موفقیت آنان در آزمون بین‌المللی تیمز ۲۰۰۷ مورد بررسی قرار دهد.

۲-۱ بیان مسأله

انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (IEA)^۱ از مؤسسات پژوهشی معتبری است که با سابقه‌ای بیش از نیم قرن و انجام ده‌ها مطالعه جهانی در موضوع‌های مختلف آموزشی و مشارکت کشورها از سراسر جهان گام‌های مؤثری در زمینه ارتقا و بهبود سطح یادگیری برداشته‌است. یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین مطالعات انجام شده توسط IEA مطالعه بین‌المللی روندهای آموزش ریاضیات و علوم TIMSS^۲ است که تا کنون بیش از ۶۰ کشور در آن شرکت کرده‌اند.

ایران به منظور ارزیابی و بهبود نظام آموزشی خود از سال ۱۳۷۰ برابر ۱۹۹۱ میلادی رسماً هم‌کاری خود را با انجمن آغاز کرد و تا کنون در مطالعه تیمز در سال‌های ۱۹۹۵، ۱۹۹۹، ۲۰۰۳ و ۲۰۰۷ شرکت کرده و قرار است در تیمز ۲۰۱۱ نیز شرکت کند. بازتاب نتایج و یافته‌های تیمز و پرلز در کشورهای شرکت‌کننده حساسیت‌ها و واکنش‌های متفاوتی را به همراه داشته‌است. گستره این واکنش‌ها از حد اطلاع‌یابی صرف تا انجام اصلاحات و تحولات بنیادی نظام‌های آموزشی و فراتر از آن تغییر دولت‌ها نیز بوده‌است. (کریمی، ۱۳۸۸، ص ۷)

از آن‌جا که مطالعه تیمز تصویر نسبتاً جامع و واقعی از عملکرد نظام‌های آموزشی کشورها را در قالب برنامه درسی قصدشده، برنامه درسی اجراشده و برنامه درسی کسب‌شده در آموزش ریاضیات و علوم پایه چهارم و هشتم نشان می‌دهد. بررسی تحلیلی هر یک از مؤلفه‌های آن می‌تواند سهم عوامل مؤثر بر فرایند یاددهی-یادگیری دانش‌آموزان را در مراحل مختلف مشخص کند. برنامه قصدشده معطوف به مجموعه هدف‌هایی است که در قالب «درون داد»‌های آموزشی خط‌مشی‌ها، کتاب‌های درسی، آزمون‌ها و... تعیین شده‌است و «برنامه اجراشده» ناظر بر «فرایند»‌های آموزشی است که مشخص می‌کند معلم چه چیز را با چه امکانات و روش‌هایی به دانش‌آموزان ارائه می‌دهد. به عبارت دیگر «برنامه اجراشده» از متغیرها و بافت‌های

1-International association for the evaluation of educational achievement

2-Trend in International Mathematics and Science study

آموزشی جامعه و مدرسه نظیر جو سازمانی، ویژگی‌های محیط آموزش، انگیزه‌ها و نیازها تأثیر می‌پذیرد و در «برنامه کسب‌شده» یا «برون دادها» آنچه را که دانش‌آموزان در کارنامه و کارمایه درسی خود کسب کرده‌اند مورد سنجش قرار می‌دهد. (کریمی، ۱۳۸۸، ص ۸)

از زمان شروع به انجام تحقیقات در مورد بهبود کیفیت و کارایی مدارس در سال‌های اواخر دهه ۱۹۷۰ نویسندگان و محققان در همه جای جهان به طرفداران توجه به مدیریت پیوستند و فرضیه اثربخشی مثبت مدیریت در کارایی و بهبود عملکرد مدرسه، هم در تحقیق و هم در عمل به اثبات رسید. (هالینگر و هک، ۱۹۹۷ به نقل از ساکی، ۱۳۸۸)

مجموعه یافته‌های تیمز نشان می‌دهد که به کارگیری معلمان ورزیده و علاقه‌مند، تهیه برنامه‌های آموزشی مناسب، روش‌های تدریس فعال و نیز شرکت و حمایت والدین به همراه امکانات و منابع آموزشی اثربخش که همگی ناشی از مدیریت آموزشی کارآمد در مدرسه است از مهم‌ترین عوامل موفقیت کشورها محسوب می‌شود و از آن‌جا که بررسی و مقایسه داده‌های تیمز ۲۰۰۳، ۱۹۹۹، ۱۹۹۵ و ۲۰۰۷ در مقیاس ملی و بین‌المللی وجود دارد. پژوهشگر در این پژوهش به دنبال بررسی این مسأله است که در مؤلفه «برنامه اجرایشده» فرایند مدیریت مدرسه بر میزان موفقیت دانش‌آموزان ایرانی در مقایسه با شش کشور موفق (آمریکا، تایوان، روسیه، ژاپن، کره جنوبی، هنگ‌کنگ) در طرح تیمز ۲۰۰۷ چه تأثیری داشته‌است.

۳-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق

در گذشته کانون تمرکز اصلاحات بر تغییرات و نوآوری سراسری، به‌ویژه در نظام برنامه‌ریزی درسی بوده است ولی در حال حاضر به مدرسه معطوف شده است. هدف تمامی نظام های آموزشی، برپا کردن مدارس خوب و ثمربخش است و ثمربخشی مدارس مستلزم تلاش و کار جمعی و هماهنگی کلیه پارامترهای داخلی و خارجی نظام مدرسه است. اگر برنامه‌ریزی آموزشی را کاربرد روش های تحلیلی در استقرار نظام آموزشی کارآمد بدانیم، مدرسه نیز باید به برنامه ریزی برای بهبود اجزا و پارامترهای داخلی و خارجی خود پردازد. (حوریزاد، ۱۳۸۴، ص ۱۳) روش هایی که تا امروز در مدیریت مدرسه به‌کار گرفته شده است، به دلیل عدم تحقق، بخش عمده‌ای از هدف های عمده نظام آموزشی ناکارآمد بوده است، بنابراین باید با مهندسی مجدد مدارس، تلاش کنیم با بهره‌گیری از روش های نوین مدیریت مدرسه، کیفیت کلی ارائه خدمات آموزشی و پرورشی مدرسه را ارتقا دهیم و این امر میسر نخواهد شد مگر با تلاش جمعی و از طریق رهیافت پژوهش مشارکتی کارکنان مدرسه و انجام مطالعات آسیب شناختی و طراحی و تولید برنامه های رشد. (حوریزاد، ۱۳۸۴، ص ۱۴)

مؤسسات آموزشی در شمار محیط‌هایی هستند که در دنیا بیش‌تر مورد توجه مردم قرار می‌گیرند. این سازمان‌ها که در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سهم قابل ملاحظه‌ای دارند؛ دارای ویژگی‌هایی هستند که سبک مدیریت، آن‌ها با دیگر مؤسسات متفاوت می‌سازد. در این راستا، مدیریت در نظام آموزش و پرورش از اهمیت بالایی برخوردار است. فیلیپ کومبز در کتاب بحران جهانی تعلیم و تربیت یادآور می‌شود که: " اگر قرار است تحولی در عرصه تعلیم و تربیت به وقوع پیوندد، این تحول و دگرگونی باید از مدیریت آموزش و پرورش آغاز شود. (عسکریان، ص ۱۴۸)

با توجه به آنچه بیان شد، اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

- ۱- از مقایسه فرایند مدیریت مدرسه در ایران با کشورهای شرکت کننده در طرح تیمز می‌توان به نقاط مثبت و منفی فرایند مدیریت در مدارس ایران پی برد.

- ۲- بر پایه یافته‌های این پژوهش می‌توان در فرایند مدیریت مدرسه، مؤلفه‌هایی را که در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر گذار بوده‌اند را شناسایی نمود.
- ۳- با انجام این پژوهش می‌توان اطلاعات ارزنده‌ای را برای اصلاح و بهبود فرایند مدیریت مدارس راهنمایی در اختیار برنامه‌ریزان این حوزه قرار داد.

۴-۱ هدف های تحقیق

الف) هدف اصلی :

بررسی رابطه فرایند مدیریت آموزشی در مدرسه بر میزان موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان پایه سوم راهنمایی در تیمز ۲۰۰۷ است.

ب) هدف های فرعی :

- شناسایی ابعاد فرایند مدیریت آموزشی (فعالیت‌های اجرایی، کنترل و نظارت آموزشی، ارزشیابی از کارکنان، تدریس و روابط عمومی) در مدارس راهنمایی ایران و شش کشور موفق در تیمز ۲۰۰۷
- بررسی مقایسه‌ای فرایند مدیریت آموزشی (فعالیت‌های اجرایی، نظارت آموزشی، کنترل و ارزشیابی از کارکنان، تدریس و روابط عمومی) در مدارس راهنمایی ایران و شش کشور موفق در تیمز ۲۰۰۷
- جمع‌آوری اطلاعات و ارائه آن به مسئولان به منظور اصلاح و بهبود فرایند مدیریت در مدارس راهنمایی ایران

۵-۱ فرضیه‌ها و سؤال‌های تحقیق

۱-۵-۱ فرضیه‌های تحقیق

- بین فعالیت‌های اجرایی مدیر مدرسه و موفقیت دانش‌آموزان در تیمز ۲۰۰۷ رابطه وجود دارد.
- بین نظارت آموزشی مدیر و موفقیت دانش‌آموزان در تیمز ۲۰۰۷ رابطه وجود دارد.

● بین کنترل و ارزشیابی مدیر از کارکنان و موفقیت دانش‌آموزان در تیمز ۲۰۰۷ رابطه وجود دارد.

● بین تدریس مدیر در مدرسه و موفقیت دانش‌آموزان در تیمز ۲۰۰۷ رابطه وجود دارد.

● بین روابط عمومی مدیر (ارتباط با اولیا و جامعه و جلب حمایت‌های مالی) در مدرسه و موفقیت دانش‌آموزان در تیمز ۲۰۰۷ رابطه وجود دارد.

۱-۵-۲ سؤال‌های تحقیق

- فرایند مدیریت مدرسه در ایران چگونه است؟

- فرایند مدیریت مدرسه در کشورهای (آمریکا، تایوان، روسیه، ژاپن، کره جنوبی، هنگ‌کنگ) چگونه است؟

- چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی در فرایند مدیریت مدرسه در ایران و شش کشور (آمریکا، تایوان، روسیه، ژاپن، کره جنوبی، هنگ‌کنگ) وجود دارد؟

۱-۶ تعریف واژه‌ها، مفاهیم و متغیرها :

الف) تعاریف نظری

- مطالعه تیمز : " مطالعه بین‌المللی روند آموزش در ریاضی و علوم " مطالعه‌ای است که به اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان کشورهای شرکت‌کننده در دروس ریاضی و علوم می‌پردازد و تأثیر عوامل مرتبط با برنامه و مواد آموزشی، مدرسه و خانواده بر یادگیری دانش‌آموزان در این دو درس را بررسی می‌کند. تیمز چگونگی پیشرفت دانش‌آموزان را در سه گروه سنی چهارم ابتدایی، سوم راهنمایی و سوم دبیرستان در سه قالب برنامه درسی قصدشده، برنامه درسی اجراشده و برنامه درسی کسب‌شده مطالعه می‌کند. (کریمی، ۱۳۸۷، ص ۷)

- آزمون پیشرفت تحصیلی : آزمون‌هایی که به منظور سنجش میزان آموخته‌های افراد در یک محتوای درسی در زمینه‌های گوناگون به‌کار می‌رود. (سیف ، ۱۳۸۸)

یا می‌توان گفت آزمون عبارت است از یک مجموعه سؤال در مورد یک یا چند هدف برای اندازه‌گیری موضوع مورد نظر در افراد آزمودنی. (کیامنش، ۱۳۸۰، ص ۱۲)

- پیشرفت تحصیلی در درس ریاضی : میزان موفقیت فراگیران در تسلط بر مهارت های برنامه درسی و عملکردهای مورد انتظار که از طریق آزمون های مطالعه سنجیده می شود.
- کشورهای برتر مطالعه تیمز : منظور کشورهای هستند که میانگین عملکرد دانش آموزان آن ها بالاتر از میانگین بین المللی تیمز بوده است.
- مدیریت آموزشی : مدیریت در سازمان های آموزشی تحقق هدف های آموزشی و پیشبرد مؤثر آموزش و یادگیری است.

وظایف مدیریت آموزشی مدارس را می توان در شش گروه طبقه بندی کرد :

- ۱- برنامه آموزش و تدریس
 - ۲- امور دانش آموزان
 - ۳- امور کارکنان آموزشی
 - ۴- روابط مدرسه و اجتماع
 - ۵- تسهیلات و تجهیزات آموزشی
 - ۶- امور اداری و مالی (علاقه بند، ۱۳۵۸، ص ۲۷)
- **وظایف اجرایی مدیر مدرسه :** شامل استخدام، تنظیم بودجه، تنظیم برنامه، ملاقات ها و ... است.
 - **نظارت آموزشی مدیر مدرسه :** شامل تهیه و تنظیم مواد و محتوای آموزشی و روش های تدریس و ... می باشد.
 - **کنترل و ارزشیابی کارکنان توسط مدیر مدرسه :** مدیر ابتدا ملاک ها و روش های سنجش عملکرد را تعیین می کند سپس بر عملکرد، نظارت و آن ها را اندازه گیری می کند و در ادامه نتایج حاصله را مقایسه و در پایان برای تصحیح عملکردها اقدام می کند.
 - **تدریس مدیر در مدرسه :** منظور میزان زمان فعالیت تدریس مدیر در کلاس است.
 - **روابط عمومی مدیر مدرسه :** شامل ارتباط با اولیا و جامعه و جلب حمایت های مالی است.

ب) تعاریف عملیاتی

- **پیشرفت (موفقیت) تحصیلی در درس ریاضی :** در این پژوهش، ملاک نمره ای است که آزمودنی در آزمون ریاضی تیمز ۲۰۰۷ در پایه سوم راهنمایی از بخش ریاضی